

Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.

Stč. *rivola/ryvola* – glosa (především) etymologická

Štěpán Šimek
oddělení vývoje jazyka

HISTORICKÝ TEXT A JEHO INTERPRETACE 2024

- fáze ESSČ *Přib–Ž* jako dokladový redigovaný slovník (od r. 2017)
- „předredakční“ práce

rivola, ryvola *f. druh italského vína*

Zdroj: Bělič, J. – Kamiš, A. – Kučera, K., *Malý staročeský slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

Připomínky

ryvola *v. rivola*

Zdroj: Bělič, J. – Kamiš, A. – Kučera, K., *Malý staročeský slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979.

Připomínky

ryvola *f. = druh italského vína*

Zdroj: Šimek, F., *Slovníček staré češtiny*. Praha: Orbis, 1947.

Připomínky

Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka. © 2006–2020. Verze dat 1.1.15 [cit. 14. 10. 2020]. Dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz>

Výstavba hesla v ESSČ A–M, Přib–Ž

~ *Staročeský slovník. Úvodní stati, soupis pramenů a zkratk.* Praha: Academia 1968, s. 39

později též markrabív).

(7.13) K naznačení etymologických a strukturních souvislostí s jinými slovy uvádíme podle potřeby v závěru heslového záhlaví (za středníkem a odkazovým *k*) slova geneticky nejbližší: u slov cizího původu jsou to nejbližší známá slova cizí (např.: *kalich*, zř. *kelich*, -a/-u m.; k lat. *calix*, stněm. *kelich*), u slov domácích významově nejbližší příbuzná slova doložená (ve sporných případech i několik takových slov, např.: *přezvěstnicě*, -ě f.; k *přezvěstel*, *zvěstnicě*). U slov domácího původu takové odkazy ukazují na začlenění heslového slova do příslušného slovtvorného typu nebo aspoň do příslušné slovní čeledi, a osvětlují tak méně průhledná stč. slova (podobně jako odkazy na nářeční nebo jinoslovanské responze: *náčitý* adj.; srov. sch. *načit*); kromě toho umožňují strukturní pohled na mikrosystém slovní čeledi a v jejím rámci na významovou stránku daného heslového slova (tj. umožňují vidět jednotlivé významy lexémů na pozadí vztahů mezi slovy významově i formálně blízkými, stejnokořennými), srov. např. *naběračka*, -y f.; k *nabierati*, *nabierací* – *nabierací* adj.; k *nabierati* – *nabierati*, -aju, -á ipf. (pf. *nabrati*) – *nabrati*, -beru, -béře pf. (ipf. *nabierati*); k *bráti* – *nabrati se*, -beru, -béře pf.; k *nabrati*. – U slov složených odkazujeme takto na oba komponenty (např.: *hodokvasiti*, -šu, -sí ipf.; k *hod* a *kvasiti*), nejde-li ovšem o odvozeninu z kompozita.

Výstavba hesla v ESSČ A–M, Přib–Ž

~ *Staročeský slovník. Úvodní stati, soupis pramenů a zkratk.* Praha: Academia 1968, s. 39

později též markrabív).

(7.13) K naznačení etymologických a strukturních souvislostí s jinými slovy uvádíme podle potřeby v závěru heslového záhlaví (za středníkem a odkazovým *k*) slova geneticky nejbližší: u slov cizího původu jsou to nejbližší známá slova cizí (např.: *kalich*, zř. *kelich*, -a/-u m.; k lat. *calix*, stněm. *kelich*), u slov domácích významově nejbližší příbuzná slova doložená (ve sporných případech i několik takových slov, např.: *přezvěstnicě*, -ě f.; k *přezvěstel*, *zvěstnicě*). U slov domácího původu takové odkazy ukazují na začlenění heslového slova do příslušného slovotvorného typu nebo aspoň do příslušné slovní čeledi, a osvětlují tak méně průhledná stč. slova (podobně jako odkazy na nářeční nebo jinoslovanské responze: *náčitý* adj.; srov. sch. *načit*); kromě toho umožňují strukturní pohled na mikrosystém slovní čeledi a v jejím rámci na významovou stránku daného heslového slova (tj. umožňují vidět jednotlivé významy lexémů na pozadí vztahů mezi slovy významově i formálně blízkými, stejnokořennými), srov. např. *naběračka*, -y f.; k *nabierati*, *nabierací* – *nabierací* adj.; k *nabierati* – *nabierati*, -aju, -á ipf. (pf. *nabrati*) – *nabrati*, -beru, -béře pf. (ipf. *nabierati*); k *bráti* – *nabrati se*, -beru, -béře pf.; k *nabrati*. – U slov složených odkazujeme takto na oba komponenty (např.: *hodokvasiti*, -šu, -sí ipf.; k *hod* a *kvasiti*), nejde-li ovšem o odvozeninu z kompozita.

h66932 **rivola**, -y f.

sr. ital. Rivoglio

vino z oblasti Rivoglia budeš li dobrý, dámyť rivotu píti **MastDrk** 49; Jindřich z Rozemberka,
seděním s svejmi v Lanzhutě na ryvole, a pijeme ji velmi rádi **ArchČ** 21,349 (1464–72)

Sr. **ryvolé**

D44

rivola f.

rivola

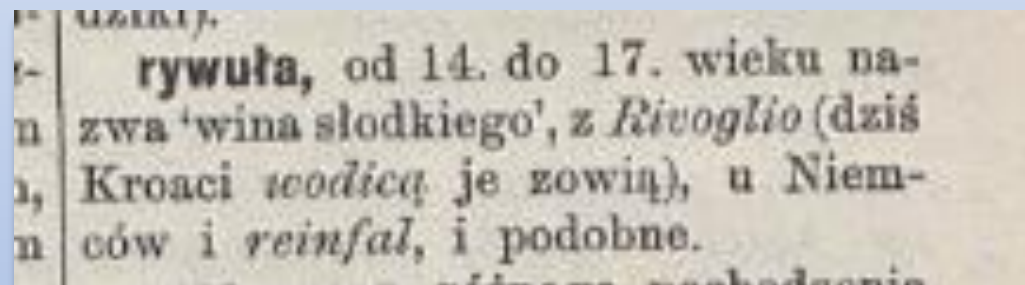
:: druh italského vína /z Rivoglio/

(dábelski)... kudy-li dobrý, danyť rivola pítli...

Výbor 1,295 ad 293,49

Ubra venlice Magdaleny
ryd. Michael - ště drama

rywula, od 14. do 17. wieku nazwa 'wina słodkiego', z *Rivoglio* (dziś Kroaci *wodicą* je zowią), u Niemców i *reinfal*, i podobne.

Brückner, Alexander: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków: Krakowska spółka wydawnicza 1927.

ad „z Rivoglio“, srov. (Rejzek, Český EtymSlov² s. v.)
např.:

- **malvaz** ‚silné sladké víno; silné pivo‘ (16. st. *sic! malvaz 1475, malvazie TristB*). Z it. *malvasia* podle it. názvu města na jihu Peloponésu (dnes *Monemvasia*), odkud toto víno pocházelo.
- **veltín** ‚sorta vinné révy‘, *veltínský* (20. st.). Podle horského údolí *Valtellina* v sev. Itálii.

...

ad „z Rivoglio“

← → ↻ https://www.digitale-sammlungen.de/de/search?query=Rivoglio

☰ Pošta – Štěpán Šime... OKbase Domovská... Docházka ÚJČ OVJ... Připomínky VW Přihlašte se : Micros... oponentura ASSČ Suche nach '(Slownj... Du Cange essc-soupis-pramen... Adobe Acrobat Charlton T. Lewis, A...

MIDZ Münchener Digitalisierungszentrum Digitale Bibliothek

Rivoglio

Suche in Metadaten Volltexten | Filter aktive Filter beibehalten

Ergebnisse filtern

Zeit	
Sprache	10
Person / Institution	249
Ort	118
Herstellungstyp	
Medienart	5
Inhaltstyp	1
Thema	111
BSB-Signaturfach	52
Sammlung	4

Ihre Suche nach Rivoglio in Metadaten und Volltexten ergab 410 Treffer.

Sortierung: Relevanz Zeit Titel Person/Institution Signatur Scandatum Treffer pro Seite

< Seite von 41 >

Chi la fà l'aspetta

Polani, Girolamo • Passarini, Francesco

Venezia, 1717

Rom, Deutsches Historisches Institut -- Rar. Libr. Ven. 503/513#508

[Vollständige Informationen](#) Permalink

- umožňuje mj. fulltextové prohledávání nejen odborných, ale i beletristických textů
- desítky dokladů „Rivoglio in Istrien“

zurücksetzen

Suchbegriffe

Rivoglio

< 1 von 3 >

1 177 (0183)

9) D. h. Wein von Rivoglio in Istrien; vgl. Ar

2 231 (0237)

Rainfal, Wein; s. Rivoglio.

3 231 (0237)

Rivoglio, Wein von 177.

... dorinne der stat grosse fruntschaft zu erczegen; hirnoch mag
 Im felde vor Glogen am obende Presentacionis Marie virginis,

Jeronimus Meisner
 ewer w. williger.

... herren N. ratmannen der stat Bressel, itzund zur Steine ...

Or. — Am 16. November hatte sich Glogau ergeben, vgl. Ss. IV, S. 16, S. 5 und Ss. rer. Lus. II, S. 97 unten, das Datum in Ss. I, S. 359 — (ree) — kann sich nur auf die Uebergabe des Schlosses beziehen.

1488 December 11. Jauer.

z Dompnig über die Rückkehr einer Gesandtschaft der Sechsstädte vom
 ruka und den Tettauer, über ein königliches Münzgebot u. a.

lieber her hauptmann. Heut hab ich mit den, die ir mir mit der
 bt, dreyrlay brief von kon. mai. gehabt. Die Sechsstet, die bey
 , haben mir zugesandt ain gepunt brief; ist ainer spannen lang und
 dick — wolten²⁾, das sy dahem beliben wärn — sint eytel urias-
 er werbung und abfertigung; sein an pfeiffer herhangeezogen;

der anderen städtischen Contingente vgl. Ss. IV, S. 16 zum 1. December.
 de.

schlachen: schreib ich den herrn von Bresslaw, das sy ir ratesfrundt auf sunnabend zu
 vesperzeit bey mir haben zu Sweidnitz, seiner kon. mai. meinung zu vernemen. Ich kan
 auf dasmal nit gen Bressla kommen, ich müs an andre end. — Item ist ain güter ungrischer
 most zu Bressla, lat mir Cristoffen ain vierlägel. yedes mit aim thopp, bey den herren
 schicken; ist nit güter Serember³⁾, der ain schneid hat, so haist mir drey thoppe Rainfal⁹⁾
 senden, der gut ist. Damit seyt empholhen. Ex Jawer XI Decembris LXXXVIII.

G. vom Stain etc.
 manu propria.

Dem namhaftigen herrn Heintzen Dompnigen, hauptmann zu Bressla . . .

St -A. Br. Corr. — Or.

1) Benedikt Dörrheide; vgl. die folgende Anmerkung.

2) Die Gesandtschaft aus den Sechsstädten, welche hier von Stein verhöhnt wird, hatte die Beschwerden
 Bautzens, das von Löbau und Kamenz unterstützt wurde, über Stein an den König bringen sollen. Ihre in
 Ss. rer. Lus. II, S. 293—300 gedruckte umfangliche Werbung betraf neben vielen anderen durch Stein erlittenen
 Schmähungen und Beeinträchtigungen namentlich dessen Vorgehen gegen den Bautzener Bürgermeister Benedikt
 Dörrheide, den Stein aus der Stadt zu verdrängen suchte. Die Antwort des Königs (a. a. O. S. 300—305)
 ist gegen die Bautzener allerdings ungnädig genug, um Steins Bezeichnung „Uriasbrif“e zu rechtfertigen. Näheres
 über die Beschwerden der Bautzener auch in Ss. rer. Lus. II, S. 286—293, S. 446—449 u. ö.

3) Nicht zu ermitteln.

4) Gemeint sind wohl Friedensverhandlungen zwischen Bischof Johann von Grosswardein und den Herzögen
 Heinrich und Hynek. Vgl. No. 544 und 545.

5) „Abrennen“ hat wohl hier den Sinn unsres: „sich die Stirn einrennen“.

6) Vgl. Steins Steuerrechnung, No. 430.

7) D. h. die Herzöge Hans von Sagan und Heinrich von Münsterberg; vgl. No. 463.

8) Wahrscheinlich genannt nach Szerem (Syrmium) in Slavonien.

9) D. h. Wein von Rivoglio in Istrien; vgl. Archiv für österreich. Gesch. 68, S. 454.

Chapman, George: George Chapman's The tragedy of Alphonsus, emperor of Germany

zurücksetzen ✕

Suchbegriffe
Rivoglio 🔍

< 0 von 1 >

1 142 (0154)

Bowls of Reinfal] 'Reinfal (Rainfal), vinum Rifolium, Wein von Rivoglio in Istrien' says Schmeller in his Bayerisches Wörterbuch, II

The jester is to wait up] See Introduction, p. 29.

62.

Bowls of Reinfal] 'Reinfal (Rainfal), vinum Rifolium, Wein von Rivoglio in Istrien' says Schmeller in his Bayerisches Wörterbuch, III. 95; and O. Schade in his Altdeutsches Wörterbuch s. h, v. has adopted this explanation. Karajan, Fontes Rer. Austriac. (Vienn. 1855), I. 1, 17, however, has shown that there is no place of that name in Istria. J. Grimm, in his Preface to E. F. Rössler's Deutsche Rechtsdenkmäler aus Böhmen und Mähren (Prag, 1845), I. VII, thinks the 'Reinfal' to have come from Rivoli near Verona or from Botzen in the Tyrol. Compare also Zedler's Universal-Lexikon (Leipzig und Halle, 1742), XXXI. 282 sq.; Brant's Narrenschiff ed. by Zarncke, 63, 87; and Keller Fastnachtsspiele (Mittheil. des Liter. Vereins XLVI), 362.

Elze, Karl: *George Chapman's The tragedy of Alphonsus, emperor of Germany*. Leipzig: Brockhaus 1867

*Rivoglio -> Rivoli (?)

*Rivoglio -> Rivoli (?)

lidu.
ryvolka msl. (podluž.): druh révy, stě.
ryvola druh vína sladkého. Stpol. *rywula*,
n. *Rivole*. „Podle Karajana Font. r. Austr.
1.17 od osady Rivoli Veronese, vých. od
Gardského jezera; tak již Grimm DW.“ Šm.
ryzí, stě. též *rýzí*, původně ‘rudý’, ryzí

Machek, Václav: *Etymologický slovník jazyka českého. Druhé, opravené a doplněné vydání.* Praha: Academia 1968, s. 528

shrnutí „depropriální interpretace“

- jazykově i věcně vyhovující, ale...
- nepodepřená stoprocentními důkazy (např. zprávou specifikující dovezení vína právě z uváděné oblasti)

tonoucí se stébla chytá...

(náhodná věcná znalost získaná při cestování)

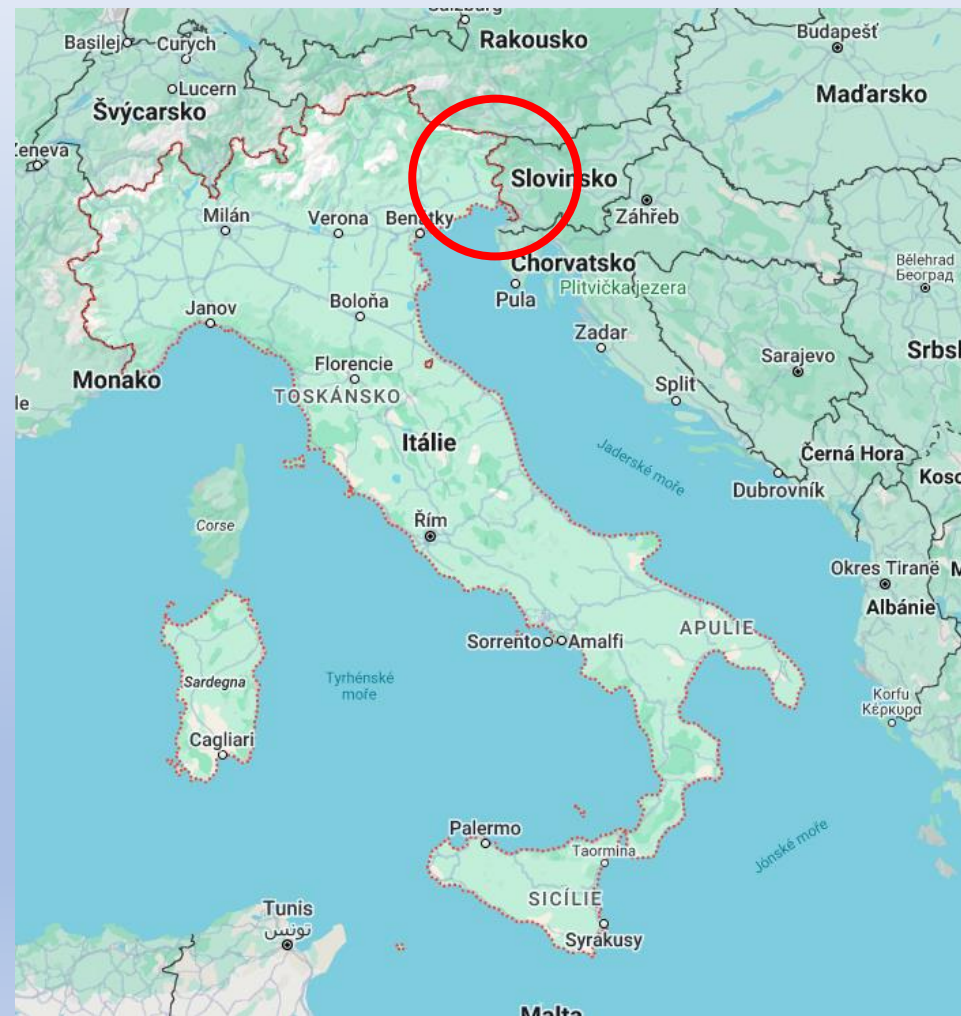
tonoucí se stébla chytá...
tápající se (odrůd) révy chytá...

- it. *ribolla*
- slovin. *rebula*

tonoucí se (odrůd) révy chytá...

- it. *ribolla (gialla)*
- slovin. *rebula*

střední čeština: LDHBČ s. v. *ryvola*

Víno má [Istrie] velmi dobré, neb blízko leží zámek a ta hora, kterouž sou staří jmenovali Pucinum, nyní Proseko slove, na níž víno toto roste, kteréž my ryvolú jmenujem. A toto víno Ferdinandus, král římský, pívívá
MünstKosm 415v (1554)

Slovensko gradivo

---

rebúla -e ž 'vrsta trte in vina', star. *ribul* (17. stol.).

Razlaga

Prevzeto iz trž. it. *ribola*, *reboula*, furl. *ribuèle* 'rebula'. Beseda je prvotno označevala neko rdeče vino. Nastala je iz vlat. *rubeola*, kar je v ženskem spolu posamostaljeni prid. *rubeolus* 'rubinasto rdeč', izpeljan iz klas. lat. *rubeus* 'rdeč' (Be III, 163).

Povezana iztočnica

Iz sorodne lat. besede je izposojeno *rubîn*.

druh révy a vína

Přejato z „terstkoitalského“ *ribola*, *reboula*, furl. *ribuèle* ‚rebula‘. Slovo původně označovalo červené víno. Vzniklo z vulg. lat. *rubeola*, což je ženský rod jednotného čísla adj. *rubeolus* ‚rubínově červené‘, odvozeného z klasického lat. *rubeus* ‚červený‘

Ribolla (*rebòia, rebòlla, rebuòla, ribòia, ribuòla*),
sf. Vino dolce, bianco o rosso, prodotto e apprezzato fin dal Medioevo in Istria, nel Friuli, in Romagna e in Levante (e il nome ha indicato, nel corso dei secoli, diverse qualità di vino).

Boccaccio, VIII-2-189: Nè è penna che stanca non fosse, volendo i trebbiani, i grechi, le ribole, le malvage, le vernacce e mille altre maniere di vini preziosi descrivera. Mazzei, I-358: Ribòia non mi bisogna, ché ho vino alla torre, ch'è migliore. *Anonimo romano*, 1-184: Questo omo ..., diventato destemperatissimo vevitore, suinamente usava lo vino... Temperava lo grieco con lo fiaiano, la malvascia colla reboia. *M. Savonarola*, 59: Valle molto a fare la dieta acqua [ardente] malvaxia, vino de Tiro, trebiano, ribolla, vino greco, vemacia. *Sanguinacci*, XXXIX-1-297: Quivi ne giungon spesso li Istriani / con lor barchette carche di nbole. *Landino*, 285: Marchese fu cavaliere forlivese de la famiglia de' Rigogliosi, grandissimo bevitore e maxime delle loro ribole. *Cieco*, 32-81: Giunti sotto il padiglion, trovoro / pavoni, stame, fagiani e conigli, / diversamente acconci in vasi d'oro: / chiaree, ribuole, vin bianchi e vermigli. *Aretino*, IV-6-73: Il dono che mi faceste l'altieri... non doveva comportare la giunta de la reboia, bevanda non pure da Tedeschi e Francesi, ma da Italiani ancora. *Beolco*, 149: Un'è el miglior pan, un'è el miglior vin, e de tante fate: malvasia, rebuola, vin marcò, vin torbian, vin de Romania, an, un'? *Garzoni*, 1-556: Far mattina e sera banchetto in fattoria con malvagia garba, vernaccia, ribolla, romania, vin del friulo. *Loredano*, 5-159: In auree tazze il nettare a versare / cominciò, ch'ora un vin dolce e piccante, / che gli occhi e 'lgusto facea innamorare, / meglio che la ribuola ai Levante. *Iemanza*, 184: In quadragesima lo regalò d'olive, malvagia e rebolla, cose al ghiotto Aretino gratissime. *Nievo*, 48: Beveva all'osteria i suoi boccaletti di riboia con una serenità veramente patriarcale.

- *Ribolla dei colli orientali del Friuli*: vino con denominazione d'origine controllata, prodotto in alcuni comuni della provincia di Udine con uve del vitigno omonimo (talora con aggiunta di un 10% di altre uve bianche), che ha colore giallo paglierino chiaro tendente al verdognolo, odore intenso e vinoso, sapore asciutto; si beve preferibilmente nell'annata di imbottigliamento, soprattutto per accompagnare piatti ai pesci e di crostacei.

Soldati, 6-216: Bevo per la prima volta nella mia vita la Ribolla (in slavo, Rebùia), vino bianco di color paglia con riflessi verdolini, leggerissimo sia di alcool sia di corpo, un po' acidulo e senza pretese.

= Dal ven. e friul. *ribòia*, deriv. dal lat. mediev. *ribolium* (nel 1291) e *raybolum* (nel 1324), che è connesso, secondo alcuni, al class. *rubeolus* 'color rubino' o, secondo altri, a *rebullire* (v. *RIBOLLIRE*), con riferimento alla preparazione dei vini cotti.

Il grande dizionario Garzanti della lingua italiana. 1. ed. [Milano]: Garzanti, 1987. 15, 2268 s.

... Z benátského a furlanského (*it. Friuli*) *ribòia*, odvozené z latinského středověkého *ribolium* (roku 1291) a *raybolum* (roku 1324), které je podle některých spojeno s klasickým *rubeolus* ,rubínová barva' nebo podle jiných s *rebullire* (viz *Ribollire*), s odkazem na přípravu vařených vín

kritické zhodnocení „sr. it. *ribolla*“

- věcná stránka: *rubeolus* > červené víno? barva hroznů/šťávy: dnes *ribolla gialla / ribolla nera*
- chronologický aspekt (it. vs. lat.): nejstarší doklad v it. ve „velkém slovníku“ z textu G. Boccaccio (1313-1375)
- historický teritoriální vztah České země - SV Itálie/Istrie, srov. nejstarší doklady:

budeš li dobrý [duše], dámyť rivolu píti MastDrk 49 (zápis 2/2 14. stol.)

nectar ryvola KlarGlosA 1843 (De ferculis)

„doba Karlova“, klaretovské lexikum jslov. původu

- formální stránka: *b* > *v*, sr. stč. *taverna/taberna* (sr. střhn. *tavërne, tafërne, tabërne, tavërn* < it. *taverna* < lat. *taberna*)

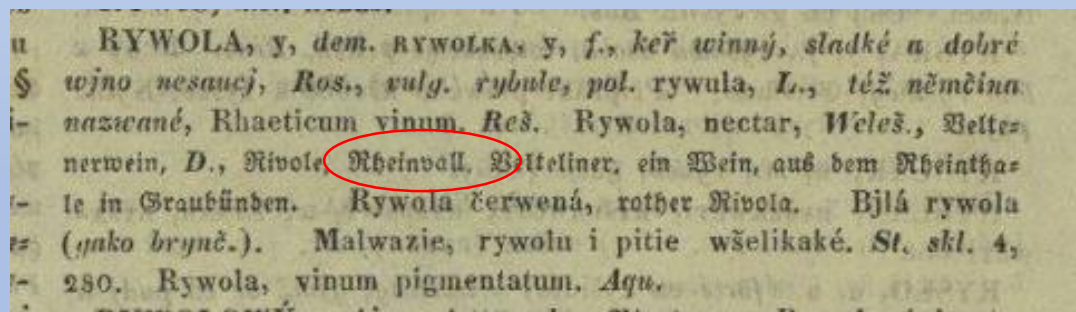
kritické zhodnocení „sr. it. *ribolla*“

- formální stránka: $b > v$, sr. stč. *taverna/taberna* (sr. střhn. *tavërne, tafërne, tabërne, tavërn* < it. *taverna* < lat. *taberna*), ale...

... it. paralela s -v- nenalezena:

může být dial. (?)

formální obměna daná „cestou slova“ přes němčinu (?)

JgSlov s. v.

něm. *Reinval*

něm. *Reinvall aneb Amerika znovu objevena...*

  [N. Lexer ↗](#) [FindeB ↗](#) **reinval, rein-fal** *stm.* ([BMZ ↗](#) 2.663.a) *ein kostbarer, süsßer wein. ez sei* 7

rainval, Klevener, welhisch wein, Elsazer oder ôsterwein [Np.](#) 209. reinfal, klâret, lautertrank [WALCH](#) *beitr.* 2, 140. man schankt den wein und den reinfal [LOR.](#) 150,1. rainfal [SUCH.](#) [APOLL.](#) 2762. [DA.](#) 787. [CHR.](#) 4. 317,16. [FASN.](#) 362,15. raynvail [RING](#) 23^b, 44. raival [OT.](#) 310^b, raifel [GERM.](#) 9,149. rêfal [STOLLE](#) 123^b. *mlat.* vinum Rabiote (*notizbl. zur österr. gesch.* 5, 169 1388), vinum rivale, revole [CDS.](#) 3, 64. 96. *it.* la rivuola, ribuola *bei* [SCHM. Fr.](#) 2,106 (1424), böhm. rywola *ib.* 1422. [SCHM. u. WACK.](#) (*umd.* 61 *u. bei* [HPT.](#) 6, 267) *erklären es als »wein von Rivoglio in Istrien«; dagegen hat* [KARAJAN](#) *in font. rer. austr.* 1,17 *aufmerksam gemacht, dass es keinen ort Rivoglio in Istrien gibt u. dass der wein (wie schon* [OBERL.](#) 1298 *bemerkt) zu Prosecco bei Triest wächst, so dass er, wie* [STENZEL](#) *schles. gesch.* 316 *annimmt, vom orte Rivallo (westlich von Triest) den namen haben könnte. J.GRIMM (in der vorrede zum Prager stadtr. p. VI) meint, es sei wein von Rivoli im Veronesischen, u. KOPITAR bei* [SCHM. a. a. o.](#) *leitet reinval vom it. ribolla ab »weil er gekocht wird« (vgl. lat. vinum coctum bei* [HPT.](#) 6,272). *es wird unter reinval, -fal aber auch vinum rheticum vel Veltlyner verstanden* ([DFG.](#) 620^a, 16. *jh.*) *u. von* [OBERL.](#) *u. FRISCH* (2,115^a) *als Rheinval, vinum ex valle Rheni erklärt.*

Mittelhochdeutsches Handwörterbuch von Matthias Lexer, digitalisierte Fassung im Wörterbuchnetz des Trier Center for Digital Humanities, Version 01/23, <<https://www.woerterbuchnetz.de/Lexer?lemid=R00728>>, abgerufen am 14.10.2024.

netušeně amerikoobjevitelská analýza = díky Lexerovi přece jen drobný přínos:

potvrzení neexistence oblasti *Rivoglio s uvedením pramene omylu

i moudřejší a vzdělanější připustili vztah stč. *rivoly/ryvoly* k it. *ribolla*, které je v Lexerových dokladech uvedeno i v podobě s -v- v lat. (*vinum rivale, revole*) i it. (*la rivuola*)

Lexer ještě neuvažuje o vztahu k lat. *rubeolus* (na rozdíl od souč. italských a slovinských lexikografů/etymologů)

vhodný kontext pro významovou definici stč. slova

konsekvence pro významovou definici

- v mladší době přenos pojmenování na jiné (protože známé jen nedůvěrně), i když těsně související objekty (srov. též běžný fakt jiného dobového pojmového zpracování):

a) ‚veltín‘

b) ‚rýnské‘ (snad i vlivem lidové/bakalářské etymologie výrazu *reinal*; sr. Lexer s. v. *reinal*, JgSlov s. v. *rywola*)

c) ‚rhétské víno‘ (?)

- potvrzení takové dynamiky i ve středč. (LDHBČ):

rheticum vinum ... feltlinské víno vel ecké Ryvola RešSlova 2v (podobně VelDict, odtud Rohn, Rosa, Jg)

c) ‚?’: *koupíš za ty peníze, což se bude zdáti, buďto z volův, buďto z ovcí i vína i ryvoly* BiblBen Dt 14,26 (pod. BiblMel; víno neb jiný nápoj silný BiblKral)
vinum quoque siceram

konsekvence pro významovou definici

- stč. definice → prokazatelné dobové znaky:

(neprokazatelné, ač možné, pokud je „nedepropriální“ etymologie náležitá:

a) červená barva (ať hroznů, n. šťávy) < *rubeolus*;

b) zahřívání pro zvýšení fermentace < *rebullire*; sr. střdč. bible za lat. *sicera*

(spíše) nemožné: perlivost (srov. Brückner sch. *vodica* + s nenáležitou interpolací současného stavu i MünstKosm *proseko*)

- sladkost (za lat. *nectar* KlarGlos, HymnUKA)

- vzácnost (*malvazí, ryvoly pitie všelijaké* TristB 135v; *páni Vratislavští mne ctili rivolú ... a velmi dobrými lososy* ArchČ 4,122 (1466)

- (snad) regionální původ (obecně) ze severovýchodu dnešní Itálie / jihozápadu dnešního Slovinska (it. *ribolla* z furl. *ribòia*)

- sr. též střdč. *jeden groš český dán aby byl z láky, malvazí, ryvoly a takových vlaských drahých vín z jedné kopy grosuov 1 groš český* ArtikBern A2v (1534)

konsekvence pro významovou definici **stč.**
slova

sr. it. ribolla, střhn. reinval

*vzácné sladké severoitalské víno, snad
původně z oblasti Furlansko-Julského
Benátska (?)*

Děkuji za pozornost.

(A na zdraví!)